

Ebre

Memòria. La capital ebrenc a és una de les ciutats d'Espanya que amb més cruesa va patir la Guerra Civil. L'historiador Roc Salvadó explica el que va comportar per als veïns

Tortosa 1939: sota la runa

MARINA PALLÁS CATURLA
TORTOSA

La sala d'actes del Centre Associat a la UNED de Tortosa va acollir fa uns dies la conferència de l'historiador Roc Salvadó «Renàixer de la runa: Tortosa, gener 1939». Amb l'acte la universitat va continuar amb les activitats programades pel seu 50è aniversari a la ciutat. La conferència va ser acollida per una gran quantitat de persones, que van omplir la sala d'actes de gom a gom.

L'historiador Roc Salvadó va tractar un tema de gran interès entre la ciutadania tortosina com és el patiment dels veïns durant la Guerra Civil i les destrosses que aquesta va provocar a la ciutat. Tortosa és una de les ciutats d'Espanya que amb més cruesa va patir la Guerra Civil. Primer, va ser escenari d'una terrible persecució contra religiosos i persones de classe benestant i va patir la crema d'esglésies; després va quedar destrossada per dos anys de bombardejos de l'aviació franquista i es va convertir en front de guerra, i finalment va patir una severíssima repressió.

La capital ebrenc a va ser nou mesos front de guerra, des d'abril de 1938 a gener de 1939. «Hi ha molt poques ciutats d'Espanya que ho són en un període tan llarg, tret de Madrid, clar. L'Ebre es va convertir com altres vegades en una fossa natural que separava dos fronts. Un riu és un obstacle, en una constant història.



Destrosses acumulades a l'actual avinguda de la Generalitat. Al fons, el mercat. FOTO: CEDIDA

ca. I això significava, entre altres coses, que els veïns de Tortosa no podien deambular pels carrers. Totes les cantonades que donaven al riu i façanes estaven protegides. Era realment un perill», va detallar l'historiador.

Precisament durant la conferència l'historiador va incidir en el que va representar per als veïns que la ciutat fos front de guerra. Els bombardejos van dificultar la vida i la gran majoria van marxar a refugiar-se «a la muntanya», als

masos. Tot i això, l'aprovisionament a la banda dreta del riu (bàndol franquista) va ser molt millor que la de la banda esquerra. «I moltes famílies es van haver de separar, uns van quedar a una banda i uns altres a una altra. Els de l'esquerra van passar més gana, tifus... Hem de tenir present tot el que va representar la guerra a la població».

El 15 d'abril, el Divendres Sant de 1938, va ser el moment més dur per a la ciutat, amb una gran

quantitat de bombardejos. En aquell moment reconeguts corresponsals de guerra internacional ho van relatar, com és el cas del mateix Ernest Hemingway (Premi Nobel). Finalment el 13 de gener del 1939 s'ocupà Tortosa per part de les tropes franquistes, i la notícia es publicaria a tot arreu, inclosos a molts diaris internacionals. Josep Monllaó Panisello, periodista, també conegut com «Llaonet», va ser dels primers civils en trepitjar Tortosa i va relatar que tot era

silenci, que la ciutat estava totalment abandonada.

Un altre testimoni que va oferir Roc Salvadó és el de Carme Barrobés, que va participar al Servei de l'Auxili Social que va repartir menjar a Tortosa aquell gener. Després explicaria que no va reconèixer a molts veïns perquè tenien la cara desfigurada per la gana. «Aquell primer dia van tornar a la ciutat 200 veïns, dels que havien marxat als masos, però en veure com havia quedat la ciutat, se'n van tornar un temps més. A Tortosa no hi havia ni llum, ni aigua, ni gas. No hi havia res», va relatar l'historiador.

Tortosa va ser front de guerra nou mesos. La majoria de la població va fugir als masos

L'arribada de la fi de la guerra i del franquisme va comportar la repressió. També es va patir la depuració de funcionaris municipals. Es van celebrar a Tarragona els Consells de Guerra, la majoria de judicis eren sumaríssims i acabaven en l'execució. Mica en mica la ciutat es va anar reconstruint; una reconstrucció que s'allargà dues dècades. Tot plegat, un autèntic desastre. «La guerra, realment, és un desastre sense pal·liatiu», va expressar Salvadó. I així va ser: «Com diria l'escriptor Sebastià Juan Arbó: «abans de veure una altra guerra preferiria morir-me».